

Azonosítók modern könyvtári környezetben²¹

Azonosító alatt egy olyan valamit értünk, amely révén egyedi módon meghatározható valakinek a kiléte vagy valaminek a mibenléte, legyen szó személyről, fogalomról vagy tulajdonképpen bármiről. Az ujjlenyomatunk, a DNS-ünk és egyéb biológiai jellemzőink egyedisége azonosít minket egyénekként, és az ilyen jellemzőket felhasználó úgynevezett biometrikus azonosítók (pl. ujjlenyomat- és íriszazonosítás, arc-, illetve hangfelismerés) a közelmúlt technológiai fejlesztései révén már a mindennapokban is alkalmassá váltak személyazonosításra.

Az azonosítás iránti igény egyidős az emberi civilizációval. Alapvetően az emberek neve is azonosítónak tekinthető, bár nem túl hatékonyak, hiszen több személynek lehet azonos neve. Ahhoz hogy kétséget kizáróan azonosítani lehessen egy bizonyos dolgot (vagyis entitást), ahhoz olyan egyedi karaktersor, kulcs vagy bármilyen erre alkalmas dolog, tárgy (pl. egy oklevelet hitelesítő pecsét, beléptetéshez használt kártya, felhasználónév és jelszó párosítása) szükséges, amely kizárólag ahhoz az egy bizonyos entitáshoz van hozzárendelve. Személyek példájánál maradván a nevünk megegyezhet másokéval, ám a személyi igazolványunk vagy más okmányunk azonosítószáma már kizárólag minket azonosít. Persze továbbra is megvan az esélye annak, hogy ugyanezzel a számsorral kiadnak valahol a világon valaki másnak is egy ezzel megegyező azonosítójelet, ám (hacsak nem

²¹ A cikk elkészítésekor az alábbi előadásokat vettem alapul:

Boulet, Vincent: *Towards an identifiers' policy: the use case of the Bibliothèque nationale de France*. Elhangzott: Bibliographic Control in the Digital Ecosystem: International Conference, Firenze, 2021. február 9. https://youtu.be/Z_MDPpzVRl4?t=382 (2021.10.20.)

Putnam, Nathan B.: *VIAF and the Linked Data Ecosystem*. Elhangzott: Bibliographic Control in the Digital Ecosystem: International Conference, Firenze, 2021. február 10. <https://youtu.be/Yo6Vi72E1T4?t=7689> (2021.10.20.)

MacEwan, Andrew: *The International Standard Name Identifier: extending identity management across the global metadata supply chain*. Elhangzott: Bibliographic Control in the Digital Ecosystem: International Conference, Firenze, 2021. február 12. <https://youtu.be/sPrefNT8wG0?t=359> (2021.10.20.)

tévedésről van szó) az adott rendszer kontextusán belül értelmezve – tehát például egy adott ország okmányait figyelembe véve – teljesül az egyedi azonosítás követelménye. Ebből adódóan értelmes szavakkal (elnevezésekkel) és látszólag összefüggéstelen karaktersorozatokkal egyaránt lehet adott dolgokat azonosítani. Utóbbiak hatékonysága könnyen belátható: számok, betűk és akár egyéb karakterek, írásjelek kombinációjával gyakorlatilag végtelen számú azonosítójel állítható elő, amely egyedi és független a beszélt nyelvtől, tehát nemzetközi szintéren és gépi környezetben egyaránt alkalmazható. Utóbbi különösen fontos terepe az azonosítóknak, hiszen a modern értelemben vett azonosítás nagyrészt már elképzelhetetlen a háttérben futó informatikai megoldások nélkül, legyen szó egy könyvtári integrált rendszer katalógusát működtető adatbázisról, egy elektronikus beléptetőrendszerrel, online ügyintézésről vagy akár csak egy jelszót igénylő számítógép-használatról.

A szerzők és a kiadványok azonosítása nem új keletű, a könyvtártörténet egészen az ókori ninivei könyvtár katalógusáig vezet vissza ennek gyakorlatát,²² ám a kiadványazonosítás szükségességét a könyvkereskedelem igénye alapozta meg. Az egyesült államokbeli *szabványos könyvazonosító szám* (Standard Book Number – SBN), majd ennek módosításával a *nemzetközi szabványos könyvazonosító szám* (International Standard Book Number – ISBN)²³ bevezetésével vált lehetővé adott könyvek azonos kivitelű (kötéstáblás, fűzött) és azonos árú példányainak azonosítása.²⁴

Egy modern könyvtár már jóval több, mint nyomtatott dokumentumok gyűjtőhelye. Elektronikus gyűjteményei, tájékoztató információforrásai és egyéb szolgáltatásai révén az online világ szerves részét képezi. A bibliográfiai feldolgozás területén is történt egy hasonló szintlépés, ahogy a könyvtári bibliográfiai feltáró eszközök először elektronikus formátumra váltottak, majd az internetes összeköttetésnek köszönhetően egymással is interakcióba kerültek. A kapcsolható-környezetben jelenleg használt azonosítók olyan egyedi karaktersort jelölnek, amely egy adott dolog egyértelmű meghivatkozására szolgálnak, ezért nem meg-

²² Holl András – Bilicsi Erika: *ORCID – egy újabb szerzői azonosító tudományos közleményekhez*. = KönyvtáriFigyelő, 27. (63.) évf. 2017. 3. sz. 346–350. p. http://epa.oszk.hu/00100/00143/00348/pdf/EPA00143_konyvtari_figyelo_2017_03_346-350.pdf (2021.10.20.)

²³ *ISBN útmutató*, Összeáll. Csirmazné Rezi Éva és Szabó Erika Zita. Budapest, Országos Széchényi Könyvtár, 5. átd. kiadás, PDF-szöveg, 2012. 44 p. <https://www.isbn-international.org/sites/default/files/Hungarian%20Manual.pdf> (2021.10.20.)

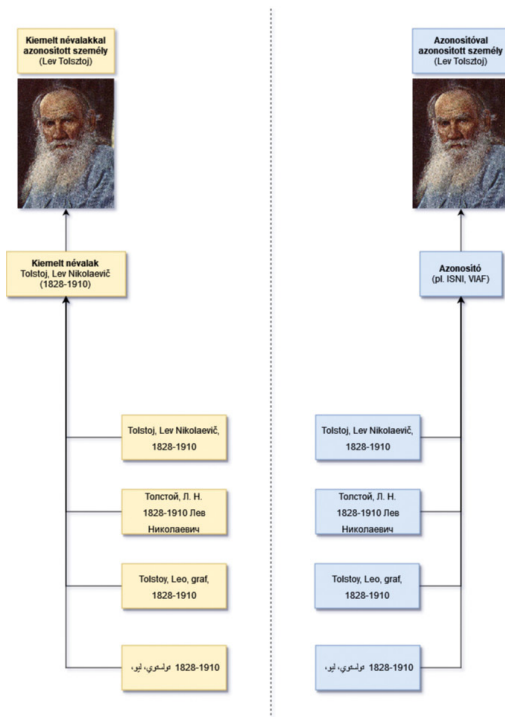
²⁴ Ungváry Rudolf – Vajda Erik: *Nemzetközi (és más) azonosító számok és kódok*. In: Uők.: *Könyvtári információkeresés*. Budapest, Typotex, 2002. 119. p. A MEK-en található elektronikus verzió tördelése nem egyezik meg a nyomtatott könyvével. Itt a PDF-dokumentum 80–81. oldalán található a hivatkozott rész. <https://mek.oszk.hu/05000/05030/> (2021.10.20.)

lepő hogy az azonosítók használatának előnyei számítógépesített környezetben mutatkoznak meg igazán.

Az azonosítók használatának egyik legfontosabb hozadéka, hogy a különböző alakban írt fogalmak (gondoljunk itt például a szinonimákra vagy a nyelvi, írásképi különbségekre) általuk kezelhetővé válnak egy nagyobb (akár nemzetközi) informatikai rendszerben. Ha a bibliográfiai adatelemek beírása helyett az adott adatelemre hivatkozó szabványos azonosítót használunk a feldolgozás során, akkor minden erre alkalmas rendszer azt az adott dolgot (fogalmat, nevet) fogja érteni alatta, amit mi feldolgoztunk, míg kézi bevitelnél jóval nagyobb a tévedés (pl. névazonosságból eredő) lehetősége, nem is beszélve a nyelvi korlátokról és az adatcsere nehézségeiről.

Egy személy neve sokféle formában létezhet, különösen, ha figyelembe vesszünk más nyelveket és írásrendszereket. A könyvtári adatrendszerező munka egyik fő feladata, hogy rendet teremtsen az efféle bábeli zűrzavarban. Az erre a célra szolgáló kitüntetett névalak a név egységesített formája, a többi közül kiemelt szabványosított névváltozat, amely egyezményesen jelöli az adott entitást. *Lev Tolsztojt* példaként említve ez az egységesített kitüntetett névalak az Országos Széchényi Könyvtárban és egyúttal a Magyar Nemzeti Bibliográfiában a *Tolsztoj, Lev Nikolaevič (1828–1910)*. A magyar nyelvnek idegen forma a könyvtártudományban alkalmazott cirill–latin karakterek transliterációjára vonatkozó szabvány (MSZ ISO 9:1997) alkalmazásának a következménye. A szabványosított névalak és a születési-halálozási évszámok együttes feltüntetése felfogható egy természetes nyelven megfogalmazott azonosítónak, amely egy adott rendszeren belül (a sláv nevek kitüntetett alakjai esetében az ISO 9 szabványt alkalmazó könyvtárak köre) egyértelműen a klasszikus orosz íróra utal. Az ilyen egységesített besorolási adatnak kijelölt személynév formátuma szintén szabványosítás következménye (Magyarországon ezt az MSZ 3440/2-79 határozza meg), azonban a gyakorlatban országonként más és más szabvány szabályozza a kiemelt névalakot (lásd a következő ábrán feltüntetett különböző kitüntetett névalakokat a világ tájairól), így a webes információcsere gépesített korszakában célszerű egy nyelvfüggetlen azonosítót hozzárendelni az adott személyhez. Az ilyen azonosítók képesek nemzetközi szinten az eltérő kitüntetett névalakok meghivatkozására, így például Lev Tolsztoj esetében egy korszerű rendszer akkor is tudja, hogy az orosz író a hivatkozott személy, ha épp anyanyelvén, cirill betűkkel vagy a számtalan latin betűs transliteráció egyikével tüntetik fel hivatkozandó kitüntetett névalakként.

Az azonosítókat sokféleképpen csoportosíthatjuk. Tágabb értelemben az azonosító lehet birtoklásalapú (pl. igazolvány, olvasójegy, pecsét, kulcs, rádiófrekvenciás azonosítás – RFID), viselkedésalapú (pl. aláírás), biometrikus (pl. ujjlenyomat, arcfelismerés, írszazonosítás, DNS) és tudásalapú (pl. jelszó, PIN-kód, informatikai azonosítók). Az azonosítók több szintűek, több csatornásak is

*Azonosítás és kiemelt/kitüntetett névalak használata
(Utóbbi rendszerként eltérhet, míg az azonosító globálisan alkalmazható)*

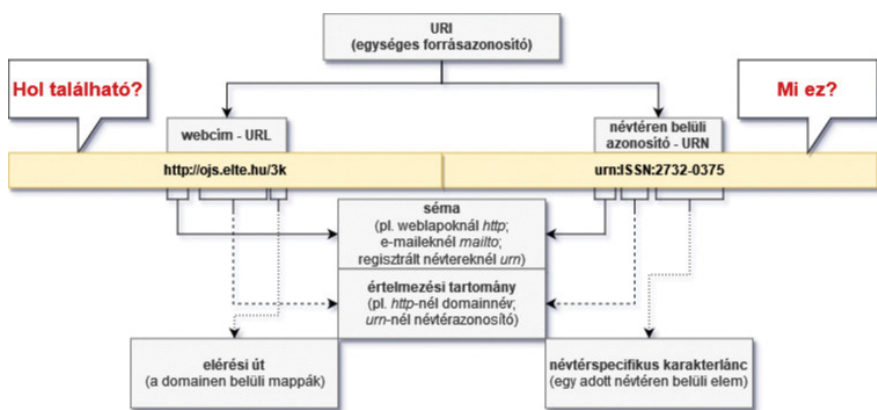
lehetnek, különösen, ha valamilyen biztonsági céllal alkalmazzák. Online banki ügyintézésnél például a számlaszámunk (ez már egy azonosító) fiókjához eleve felhasználónév és jelszó párosával, valamint SMS-ben küldött jóváhagyó kóddal vagy biometrikus azonosítással férhetünk hozzá.²⁵

Webes és számítógépes hálózati környezetben alapvető azonosítónak tekinthető az URI, azaz az egységes forrásazonosító (Uniform Resource Identifier),²⁶ amely egyedi karaktersorozatként egy olyan webcím (URL) vagy névtérséma (URN) felettes fogalma, amely egyedi módon azonosít egy webes forrást pontosan meghatározott séma szerint. Az URI az IANA (Internet Assigned Numbers Authority) által központilag regisztrált sémákat tartalmazhat. Például a webol-

²⁵ Folláth János – Huszti Andrea – Pethő Attila: *Az azonosítók fajtái*. In: Uő.k.: *Informatikai biztonság és kriptográfia*. Debrecen, Kempelen Farkas Digitális Tankönyvtár, 2010. 237 p. <https://gyires.inf.unideb.hu/KMITT/b09/ch06s02.html> (2021.10.20.)

²⁶ *Uniform Resource Identifier (URI): Generic Syntax*. The Internet Society, 2005. <https://datatracker.ietf.org/doc/html/rfc3986> (2021.10.20.)

dalaknál ilyen séma a HTTP-protokoll, de maga az URN is ennek tekinthető.²⁷ Röviden összefoglalva: az URL mindig megadja, hogy mit és hol találunk meg a hálózaton, az URN pedig megnevezi a hálózaton lévő, de a valóságban nem feltétlenül létező, elvont fogalmat is. Webcímek esetében fontos megemlíteni, hogy sokszor sajnos nem tartósak, így gyakorta belefuthatunk már inaktív URL-ekbe. A hálózati tartalmak fenntartóinak ezért törekedniük kell a könnyen felismerhető, logikus webcímek kialakítására és azok tartós fenntartására, csak így használhatók hosszú távon azonosítóként.²⁸

*Példák a Könyv, Könyvtár, Könyvtáros folyóiratot azonosító URI-akra
(Az URL az ELTE OJS-tartományon belüli 3K-kezdőoldali webcímével, míg az URN
a folyóiratot az online ISSN-számával azonosítja)*

A bibliográfiai feldolgozó munka kontextusában az azonosító egyedi karakter-sort jelöl, így a továbbiakban csak ilyen értelmezésben foglalkozunk a témakörrel. Még a bibliográfiai területre leszűkítve is igen népes az azonosítók családja. Az azonosítók csoportosításához sorvezetőként a BnF azonosítási irányelve szolgált, amelyet *Vincent Boulet* ismertetett a BC2021 konferencián.

A bibliográfiai munkában is használt azonosítók első csoportjának a nemzetközi szabványok (ISO) által szabályozott azonosítókat tekinthetjük. Egyik

²⁷ Sütthető Péter: *Digitális tartalmak azonosítása, bitelesítése, biteles tartalomszolgáltatás*. = Könyvtári Figyelő, 29. (65.) évf. 2019. 4. sz. 535. p. https://epa.oszk.hu/00100/00143/00358/pdf/EPA00143_konyvtari_figyelo_2019_04_527-544.pdf (2021.10.20.)

²⁸ McMurry, Julia A., et al.: *Identifiers for the 21st Century: How to design, provision, and reuse persistent identifiers to maximize utility and impact of life science data*. Cold Spring Harbor: Cold Spring Harbor Laboratory Press, March 20, 2017 Publicly Available Content Database. DOI: <http://dx.doi.org/10.1101/117812> (2021.10.20.)

ismertetőjelük a nemzetközileg használt rövidítésükben általában feltűnő IS (International Standard – Nemzetközi szabvány) betűpár, ám előfordul kivétel is, például a nemzetközi szabványként elfogadott, digitális objektumok azonosítására szolgáló DOI-azonosítók (ISO 26324) esetében.²⁹ A teljesség igénye nélkül a nemzetközi szabványos azonosítók sorába tartozik a könyvek azonosítására szolgáló ISBN, az időszaki kiadványokéra szolgáló ISSN,³⁰ a nevekére az ISNI,³¹ az audiovizuális művekére az ISAN,³² maguknak a könyvtáraknak az azonosítására az ISIL.³³ Más területek is rendelkeznek hasonló nemzetközi azonosítókkal. A nemzetközi szabványos azonosítók használatának legnagyobb előnye a szabványosításból eredő normatív jelleg, azaz hogy pontosan meghatározott módon és célra kell használni ezeket az azonosítókat, amelyek fenntartásáról és regisztrálásáról az erre a célra létrehozott szervezetek gondoskodnak. Ez a rendszerszintű háttér garantálja, hogy globális értelemben vett egyedi azonosító társuljon az azonosított entitáshoz.

A második csoporthoz a „kváziszabvány” azonosítók tartoznak. Ezeket nagyívű, országos vagy nemzetközi projekteken és egyéb vállalatokban hozzák létre, és épp olyan széleskörűen felhasználhatók különböző célokra, mint a nemzetközi szabványos azonosítók. Hasonló infrastruktúra áll mögöttük, szintén nemzetközi felhasználói réteget és közönséget céloznak meg, ám az ezen vállalatokban történő részvétel lazább feltételekhez kötött, kevésbé szabályozott, mint a nemzetközi szabványosítás folyamata. Az sem precedens nélküli, hogy egy ilyen jellegű vállalásból származó azonosító válik nemzetközi szabvánnyá, ahogy az történt a DOI esetében is. A tartalomszolgáltató iparágak által használt azonosítók is ide sorolhatók (pl. a mozifilmek és televíziós műsorszámok azonosítására szolgáló EIDR³⁴), de a jelentős könyvtári projekteken használt azonosítók is, legyen szó a nemzetközi authority állomány VIAF-azonosítóiról³⁵ vagy a Kongresszusi Könyvtár világszerte alkalmazott authority szolgáltatásának (Library of Congress/NACO³⁶) azonosítóiról. Napjaink egyre inkább előtérbe kerülő, feltö-

²⁹ Lásd a DOI-szervezet honlapján elérhető DOI Handbookot: <https://www.doi.org/hb.html> (2021.10.20.)

³⁰ Az Országos Széchényi Könyvtár honlapja ISSN-aloldala: <https://www.oszk.hu/issn> (2021.10.20.)

³¹ Az ISNI honlapjának kezdőoldala: <https://isni.org/> (2021.10.18.)

³² Az International Standard Audiovisual Number honlapjának kezdőoldala: <https://www.isan.org/> (2021.10.20.)

³³ Az Országos Széchényi Könyvtár honlapja. *ISIL-kódok*: <https://www.oszk.hu/orszagos-konyvtari-szabvanyositas/isil-kodok?mobile=off> (2021.10.20.)

³⁴ Az EIDR honlapja. Kezdőoldal: <https://www.eidr.org/> (2021.10.20.)

³⁵ Az VIAF honlapja. Kezdőoldal: <https://VIAF.org/> (2021.10.20.)

rekvő nemzetközi projektje a Wikidata,³⁷ egy szabadon hozzáférhető nyílt tudásbázis, amely (kezdetben) a Wikipédia-szócikkekben leírt ismereteket dolgozta fel és rendezte emberi és gépi olvasásra egyaránt alkalmas strukturált adattá, amely így hozzáköthető más szabványos felépítésű nyílt kapcsolattartó-tárakhoz. A Wikidata mára jócskán túlnőtte a Wikipedia és társszolgáltatásainak szócikkszámát (ez jelenleg több mint 57 millió³⁸), jelen sorok írásának pillanatában több mint 95 millió tartalmi (nem adminisztratív célú) cikket jelez a statisztika.³⁹ Az ezen cikkek tárgyát képező dolgok mind rendelkeznek egyedi azonosítóval (ez az úgynevezett Q-azonosító vagy Q-ID), így a Wikidata jó úton halad afelé, hogy a különféle dolgok szemantikus weben történő azonosításában emberi és gépi értelmezésre egyaránt alkalmas, egyetemesen használható szolgáltatássá váljon.⁴⁰

Az azonosítók harmadik nagy csoportját a belső munkafolyamatokban használatos helyi azonosítók képezik. Ide tartozik minden olyan azonosító, amelyet kizárólag valamilyen szervezetben (vagy együttműködő szervezetek körén) belül használnak. Példának említhetők az interált rendszerekben és egyéb adatbázisokban alkalmazott azonosítók, illetve kézenfekvő példa egy adott dokumentum példányazonosítója.

BnF-funkció	Nemzetközi ISO-szabvány azonosítók	Nemzetközi közönséggel rendelkező azonosítók	Helyi azonosítók
Hozzájárulás vagy regisztráció	 isni	 ARK Alliance	FRBNF
Alkalmazás, szolgáltatás épül rá	 isbn	EAN	
Megfeleltetéseket készít hozzá		LCSH, MESH, GND, datos.bne.es, VIAF, NOMISNA, Geonames, Agrovoc, Wikidata	
Munkafolyamatokba integrált azonosítók	 ISAN <small>INTERNATIONAL STANDARD AUDIOVISUAL NUMBERING</small>	EIDR	

*Azonosítóhasználati irányelv a Francia Nemzeti Könyvtárban (BnF)
(Vincent Boulet prezentációja alapján)*

³⁶ A Library of Congress honlapja. *NACO – Name Authority Cooperative Program*: <https://www.loc.gov/aba/pcc/naco/> (2021.10.20.)

³⁷ A Wikidata kezdőoldala: https://www.wikidata.org/wiki/Wikidata:Main_Page (2021.10.20.)

³⁸ Wikimedia List of Wikipedias: https://meta.wikimedia.org/wiki/List_of_Wikipedias (2021.10.20.)

³⁹ Wikidata Statistics: <https://www.wikidata.org/wiki/Special:Statistics> (2021.10.20.)

⁴⁰ Van Veen, Theo: *Wikidata: From „an” identifier to „tbe” identifier*. = Information Technology and Libraries (Online), 38. vol. 2019. 2. no. 72–81. p. In: Library & Information Science Collection; Publicly Available Content Database. DOI: <https://doi.org/10.6017/ital.v38i2.10886> (2021.10.20.)

Ahogy láthattuk, már magukban a könyvtári munkafolyamatokban is igen széles az elérhető azonosítók köre. A hatékony alkalmazás érdekében alaposan meg kell gondolni, hogy adott munkafolyamathoz melyik azonosítót használjuk. A francia gyakorlat szerint alapvetően négyféle funkció szerint használhat egy könyvtár a fenti csoportosítás bármelyik szintjébe tartozó azonosítókat:

- A szervezet maga is részt vehet az azonosítók regisztrációjában és bővítésében, nemzetközi fenntartású azonosítók esetén követve a nemzetközi szabályozásokat és irányelveket. Ennek keretében nemzetközi együttműködésben osztható ki országon belül azonosító. Erre példa az Országos Széchényi Könyvtárban működő Magyar Nemzeti ISSN Központ⁴¹ és Magyar ISBN és ISMN Iroda,⁴² amelyek a hazai kiadású időszaki kiadványok és könyvek, illetve kották azonosítóinak kiosztásáért felelnek. A francia példában szereplő digitális művek azonosítására is szolgáló ARK Alliance-azonosító is jellemzően ide sorolható, hiszen több mint 838 szervezet együttműködésében (beleértve számos nemzeti könyvtárat) épül.⁴³ A szervezet belső használatra szánt és saját maga által előállított azonosítóit értelemszerűen e funkció szerint használják.
- A szervezet alkalmazhat már létező azonosítókat, és ezekre építhet szolgáltatásokat. Talán ez tekinthető a leggyakoribb azonosítófelhasználási formának, hiszen gyakorlatilag arról van szó, hogy egy adott dologhoz egy már akár nemzetközi szinten is hozzárendelt azonosítót társítunk, például könyvekhez az ISBN-számot, időszaki kiadványokhoz az ISSN-számot. A mások által is használt azonosítók felhasználásával az ilyen jellegű azonosítóval rendelkező entitások révén a szervezetünk részévé válik egy nagyobb rendszernek. Minél több általánosan használt azonosítót alkalmazunk, annál inkább integrálódik könyvtárunk ebbe a szisztémába. Gondoljunk csak a könyvtárközi kölcsönzést biztosító rendszerre, amely működése lehetetlen lenne szabványos vagy legalábbis az érdekelt felek által közösen használt azonosítók nélkül.
- A harmadik funkció a különböző azonosítórendszerek közti megfeleltetések készítését takarja. Ez szintén a fenti rendszerek (és könyvtárak) közötti interoperabilitást hivatott elősegíteni. Ez a munka jelentheti egy könyvtár sa-

⁴¹ Az Országos Széchényi Könyvtár honlapja. *Magyar ISSN Nemzeti Központ (ISSN Hungary)*. <https://www.oszk.hu/book/magyar-issn-nemzeti-koezpont-issn-hungary> (2021.10.20.)

⁴² Az Országos Széchényi Könyvtár honlapja. *Magyar ISBN és ISMN Iroda*. https://www.oszk.hu/isbn_ismn_iroda (2021.10.20.)

⁴³ Ark Alliance honlapja. Community: <https://arks.org/community/> (2021.10.20.)

ját belső azonosítóihoz társított entitások megfeleltetését a nemzetközi azonosítók által identifikált ugyanazon entitásokhoz (pl. az integrált rendszer belső azonosítója által reprezentált könyvhöz nem csupán az ISBN-számot lehet hozzárendelni, hanem meg lehet feleltetni nemzetközi azonosítóknak, sőt más könyvtárak belső azonosítóinak is). A VIAF-szolgáltatás egyik fő terpe ezen azonosítók megfeleltetése kapcsoltadat-környezetben (lásd lentebb a VIAF-ról szóló bekezdést). A nemzeti könyvtárak és a nemzetközi könyvtárszakmai szervezetek hasznos munkája nemcsak az egyes entitásokhoz rendelt különböző azonosítók megfeleltetését takarja, hanem a különböző szótárak, tárgyszórendszerek, ontológiák kifejezéseinek egymáshoz történő megfeleltetését is.

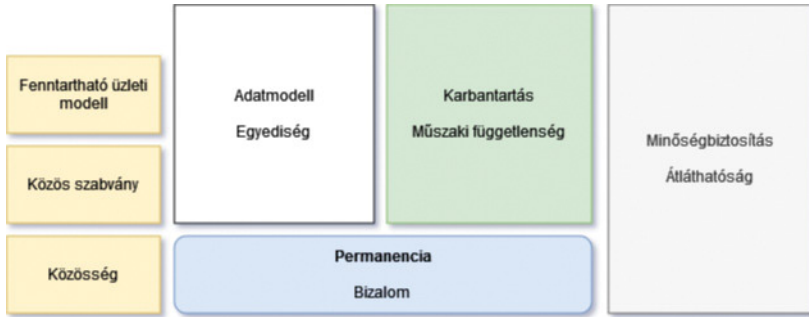
– Végül a szervezetek a munkafolyamataikba is integrálhatnak azonosítókat.

Az azonosítók világában a permanencia (azaz a tartósság, állandóság) kulcsfontosságú követelmény. Ennek fényében az azonosítóknak négy alapkövetelménynek kell megfelelniük:

- nagy létszámú és stabil közösség tartsa fent: ez szabványosítási vagy stratégiai szintű folyamat (pl. jelentős digitalizálási projekt) részeként létrejött azonosítókat jelent (lásd nemzetközi szabványos azonosítók, pl. ISBN, ISSN, ISNI, de a szabványos ipari azonosítók is idesorolhatók);
- egyértelmű alkalmazási irányelvekkel kell rendelkezniük;
- műszakilag fenntarthatónak kell lenniük;
- politikai és műszaki (platform-) függetlenség jellemezze, vagyis az azonosítót működtető közösségnek szavatolnia kell, hogy a mindenkori műszaki-informatikai infrastruktúrától függetlenül működjön, a mindenkori politikai vezetés beleszólásának komoly veszélye nélkül.

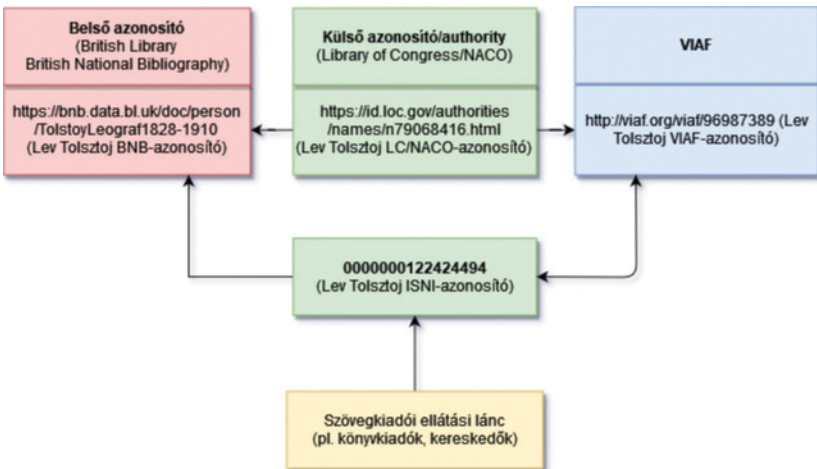
A különböző szakmai területek, ellátási láncok azonosítási egységesítésének szempontjából mérföldkőnek tekinthető az ISNI.⁴⁴ A könyvtári metaadatok környezetében az ISNI már most jelentős megalapozottsággal bír személyek, csoportok és szervezetek azonosításában, emellett a zeneiparban is jelentős az alkal-

⁴⁴ Adamich, Thomas: *Linked Data Identifiers: Part 1 - International Standard Name Identifier (ISNI)*. = Technicalities, 34. vol. 2014. 1. no. 6–9. p. Library & Information Science Collection. ISSN 0272-0884

*Az azonosítás alapkövetelményei
(Vincent Boulet prezentációja alapján)*

mazása az alkotók azonosítása terén. Használja már többek között a YouTube, az Apple és a Spotify is. A könyvkiadásban is terjed, német nyelvterületen például a *Verzeichnis Lieferbarer Bücher* (VLB)⁴⁵ nevű forgalomban lévő könyvekre vonatkozó (books-in-print) katalogizálási szolgáltatás egyben ISNI-regisztrációt is magában foglal.

*Az ISNI mint híd a tartalomszolgáltató ipar és a könyvtárszakma között brit példával
(Az LC/NACO authorityt alkalmazó brit nemzeti bibliográfia rekordállománya a VIAF közbeiktatásával
feleltethető meg a másik szektor által is használt ISNI-azonosítónak)*

⁴⁵ A VLB kezdőoldala: <https://vlb.de/> (2021.10.20.)

A nemzeti könyvtárak és dokumentációs szervezetek jellemzően a szövegkiadási szektorban alkalmazott nemzetközi szabványos azonosítók regisztrációs intézményei, mivel feladatkörük az adott nyelvterület dokumentumtermésének regisztrálása és megőrzése. Az ISBN, az ISSN vagy az ISNI azonosítóként egyaránt hídként funkcionál a könyvtárszakma és a tartalomipar között, megalapozva egy globális információs rendszer alapjait, amely megszünteti a különböző szektorok (például a könyvtárak) információtárának önálló szigetként való működését. Nemzetközi szinten az egyes azonosítók fenntartásáért felelős nemzetközi szervezetek gondoskodnak az azonosítási alapelvek érvényesüléséről és az azonosítók rendszerének működtetéséről. Specializáltabb szerepkörű azonosítók országos szintű regisztrálásáért jellemzően az adott szakterület információs szervezetei felelősek.

Ahogy már említettük, a nemzetközi szakmai szintéren az azonosítók megfeleltetésének egyik eszköze a VIAF. Ez egy olyan szolgáltatás könyvtárak és könyvtárhasználók számára, amely nemzetközi kapcsolt adat authority állományok széles választékához nyújt közös felületen hozzáférést.⁴⁶ Az OCLC nonprofit könyvtárszakmai⁴⁷ szervezet által működtetett szolgáltatást a hozzájáruló szervezetek (köztük nemzeti könyvtárak és nemzetközi azonosítók regisztrációs szervezetei) látják el authority állományokkal, amelyeket a VIAF összekapcsol és halmazokba (klaszterekbe) rendszerez. A szolgáltatás lehetővé teszi nevek, helyszínek, művek és kifejezési formák azonosítását, megtartva a regionális nyelvi sajátosságokat kiejtés és írás szintjén egyaránt. Több mint harminc országból több mint ötven hozzájáruló építi a VIAF állományát, amelyet a hozzájáruló intézmények küldöttei által alkotott VIAF Tanács felügyel. A szolgáltatás segítségével a könyvtári katalógusban tárolt metaadatok nemzetközi azonosítókkal (személyek ISNI-vel, könyvek ISBN-nel és a különböző entitások olyan „kváziszabványos” azonosítókkal mint pl. a Library of Congress/NACO) köthetők össze, megépítve az előző bekezdésben említett, a könyvtárakat a tartalomiparral összekötő hídhoz szükséges pilléreket.

Bódog András

⁴⁶ Dancs Szabolcs: *Bemutatkozik az ISNI, a nemzetközi szabványos névazonosító.* = Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 64. évf. 2017. 4. sz. 199–207. p. <https://tmt.omikk.bme.hu/tmt/article/view/951> (2021.10.20.)

⁴⁷ Az OCLC kezdőoldala: <https://www.oclc.org/en/home.html?redirect=true> (2021.10.20.)